

MỘT SỐ VẤN ĐỀ CƠ BẢN CỦA XÃ HỘI TÂY NGUYÊN TRONG PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG*

ĐẶNG KHOA

Trong các vùng kinh tế - xã hội ở nước ta, Tây Nguyên là một vùng đất có vị trí chiến lược quan trọng và mang tính đặc thù về kinh tế, văn hóa và xã hội. Vì vậy, bên cạnh những chính sách chung, Đảng và Nhà nước ta đã ban hành nhiều chính sách riêng để ổn định và phát triển vùng đất này. Tuy nhiên, với nhiều nguyên nhân khác nhau, vẫn tồn tại ở các cư dân Tây Nguyên một số mâu thuẫn và thách thức phát triển bền vững trên các lĩnh vực, cần được lý giải và khắc phục.

Sự ra đời cuốn sách “*Một số vấn đề cơ bản của xã hội Tây Nguyên trong phát triển bền vững*” của tác giả Bùi Minh Đạo xuất phát từ yêu cầu của thực tiễn, đòi hỏi khoa học xã hội cần có những điều tra, nghiên cứu những vấn đề cơ bản của Tây Nguyên, trong đó có vấn đề xã hội.

Ngoài phần Mở đầu và Kết luận, nội dung cuốn sách gồm 3 phần: Phần 1. *Khái quát về xã hội Tây Nguyên trước năm 1975*; Phần 2. *Thực trạng xã hội Tây Nguyên hiện nay*; và Phần 3. *Những vấn đề xã hội cơ bản của xã hội Tây Nguyên trong phát triển bền vững và kiến nghị, giải pháp*.

Buôn làng như là tổ chức xã hội duy nhất; tổ chức và thiết chế tự quản xã hội; các tầng lớp xã hội và mối quan hệ giữa các tầng lớp xã hội... là những nội dung được tác giả đề cập trong Phần 1, nhằm làm rõ những đặc điểm của xã hội Tây Nguyên trước năm 1975. Thời kỳ này, sinh sống ở Tây Nguyên chủ yếu là các dân tộc thiểu số tại chỗ với các đặc thù của xã hội mang nhiều dấu ấn tiền giai cấp. Trong thời kỳ chủ nghĩa thực dân cũ và mới, các dân tộc thiểu số tại chỗ chiếm đa số bên cạnh sự gia tăng của các dân tộc mới đến. Người Pháp chủ trương tôn trọng thiết chế tổ chức xã hội truyền thống nên ít nhiều đã lợi dụng truyền thống vào bình định Tây Nguyên. Chính thể Ngô Đình Diệm phủ nhận truyền thống xã hội nên thất bại và phải đối đầu với sự phản kháng của các dân tộc qua phong trào BaJaRaKa. Chính thể Nguyễn Văn Thiệu học tập người Pháp nên hạn chế được những khó khăn trong việc bình định vùng đất này.

Trên cơ sở khái quát bức tranh về xã hội Tây Nguyên truyền thống, Phần 2 của cuốn sách đã phân tích thực trạng xã hội Tây Nguyên đương đại trên ba chiều cạnh: *cơ cấu*

* Bùi Minh Đạo (2012), *Một số vấn đề cơ bản của xã hội Tây Nguyên trong phát triển bền vững*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội, khổ 14,5 x 20,5 cm.

xã hội, tổ chức xã hội và hệ thống giá trị xã hội. Qua đó, tác giả nhận định, từ năm 1975 đến nay, với sự gia tăng dân số và dân tộc từ nhiều vùng miền của cả nước, xã hội Tây Nguyên đang từng bước thay đổi theo hướng đa dạng và phức tạp hơn, đòi hỏi cần nhận diện và nghiên cứu những vấn đề đang tồn tại.

Từ việc khảo sát và đánh giá về thực trạng xã hội, trong Phần 3, tác giả đã chỉ ra 9 vấn đề cơ bản của xã hội Tây Nguyên trong phát triển bền vững, tập trung ở đối tượng các dân tộc thiểu số, đặc biệt là dân tộc thiểu số tại chỗ, đó là: 1) Áp lực dân số; 2) Chất lượng nguồn lực con người thấp; 3) Phân hóa đời sống và đói nghèo; 4) Quan hệ dân tộc và tôn giáo phức tạp; 5) Thiết chế xã hội đa dạng và phức tạp; 6) Mâu thuẫn sở hữu và quản lý đất đai; 7) Hệ thống chính trị yếu kém; 8) Tư duy kinh tế tiểu nông đậm nét; và 9) Giá trị văn hóa bị mai một.

Những vấn đề cơ bản của xã hội nói trên tiềm ẩn những mâu thuẫn tác động tiêu cực đến phát triển bền vững. Theo tác giả, để phát triển bền vững xã hội Tây Nguyên, cần chú ý một số quan điểm như: Xác định đúng đắn mối quan hệ giữa phát triển kinh tế - xã hội và ổn định an ninh chính trị; Quán triệt quan điểm người dân là chủ thể phát triển; Tôn trọng đặc điểm văn hóa, phong tục của chủ thể phát triển; Đảm bảo tính hệ thống, hòa hợp với các mục tiêu giữ gìn văn hóa, phát triển kinh tế và bảo vệ môi trường...

Cần xem xét việc xây dựng chiến lược phát triển bền vững dân tộc, đồng thời, triển khai ở Tây Nguyên một chương trình tuyên truyền vận động chính trị... là những kiến nghị mà tác giả đã đặt ra. Có thể nói, những kiến nghị này đã bám sát những đòi hỏi của thực tiễn, thể hiện tầm nhìn bao quát, mang tính chiến lược của tác giả đối với vấn đề nghiên cứu. Sau cùng, tác giả đã đề xuất một số giải pháp mang tính khả thi như đổi mới công tác phát triển nguồn nhân lực; củng cố hệ thống chính trị buôn làng; thực hiện dứt điểm định canh, định cư...

Có thể nói, với những phân tích và lý giải mang tính hệ thống, đa chiều, người đọc có thể nhận diện được một bức tranh toàn cảnh về xã hội và con người Tây Nguyên cũng như những bất cập của nó trong giai đoạn hiện nay. Tuy nhiên, cuốn sách vẫn còn một số nội dung chưa được giải quyết thấu đáo. Tác giả xem xét những vấn đề cơ bản của xã hội với mục tiêu phát triển bền vững, nhưng rất tiếc, trước khi đi vào nội dung chính, khái niệm và nội hàm của *phát triển bền vững* cũng như những chỉ báo để đánh giá về *phát triển bền vững xã hội* còn chưa được làm rõ, mặc dù ít nhiều đã được điểm qua.

Mặc dù vậy, cuốn sách vẫn là một công trình có giá trị, nhất là trong bối cảnh của một xã hội Tây Nguyên đầy phức tạp và biến động như hiện nay. Đó sẽ là những cơ sở khoa học rất hữu ích cho việc xây dựng chính sách phát triển bền vững xã hội của địa bàn Tây Nguyên trong thời gian tới.